

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

- I. Conquerentibus Clericis de judiciis Episcoporum subveniebant Principes.
In eam re extat canon Concilij Francofordiensis. Post iudicium
Metropolitani, si partes non consentiant rebus iudicatis, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

CAPVT VII.

Synopsis.

I. Conquerentibus Clericis de iudiciis Episcoporum subueniebant Principes. In eam rem extat canon Concilij Francofordiensis. Post iudicium Metropolitanum, si partes non consentiant rebus iudicatis, accedere possunt ad Principem, cum relatione Metropolitanum.

II. Prudentia auctorum huius canonis expenditur. Conciliatur hic canon cum Antiocheno Concilio. Imperator adiri non debet ante iudicium Synodi. Cum temperamento, cognitionem quandam extraordinariam Princeps in his negotiis exercebat.

III. Summus Capellanus discutebat res ecclesiasticas in Palatio, ut Comes Palatii res seculares. Ad Regem referebat de iis negotiis que maioris essent momenti. Apocristarius idem cum Capellano. De contentione canonice omnis generis iudicium ferebat. Quem ordinem tenebat in iudiciis ferendis. Intererat omnibus constitutionibus que fiebant in Palatio.

IV. Munus Apocristarii istius gratum fuit Romanis Pontificibus. Ei muneri admoitis Episcopis, gratiam faciebant canonum, ut ab Ecclesiis suis abesse possent. Ea indulgentia assensu Synodi Francofordiensis ad petitionem Regis confirmata. Apocristarius isti similes illis qui morabantur in comitatu Imperatorum Constantinopolitanorum. Archiepiscopi tandem confusum est cum munere Comitum Palatii, quod restitui petiit Synodus Carisiaca.

V. Temporibus Ludovici Pij, omisso Metropolitanano, damnati Presbyteri restit Principem adibant. Ea de re queritur Concilium Parisense, & docet hunc ab usum ortum habuisse ex cessatione synodorum provincialium. Canones infracti erant, quia omisso Metropolitanano Princeps interpellabatur.

VI. Missas Dominicas Reges mittebant per provincias, qui canonum & legum executioni invigilarent. Regia auctoritate qua corrigenda erant, cum Episcopis corripiebant. In eo negotio Rex Episcopis cooperabatur, ut loquitur Carolus Magnus.

VII. Ludovicus Pius sui sibi commissam Ecclesia & Regni curam. Huius sui ministerij adutores esse Episcopos, in suo ministerio quod eis divina auctoritate impostum est, & Comites in ministerio illis credito, humano mandato. Reges ita erant Monitores, ut contumaces emendarent.

VIII. Missorum Dominicarum dignitas & munus, de Flodoardo, & Capitularibus, Alii a Missis discurrentibus, qui erant ministri tantum. Cum Episcopis prospiciebant canonum executioni, & vulnus impediabant. Appellationes ab abusu post vulnus remedium parant.

IX. Presbyteri vexati ab Episcopis in visitationibus & variis sumptibus, confugerunt ad Carolum Calvum, qui lege lata illis iniuriis contra canones illatis prospexit. Carolus interpretationem canonum sibi vindicat, & indicit Episcopis executionem secundum interpretationem a se datam. Comumacibus decimarum interversionem comminatur.

I. NUNC considerandum restat qua ratione prospiceretur, si de iudiciis Episcoporum moveretur aliqua quaestio. Sanè Principem suas partes interpo-

E e

sunt, haec sequimur. Deinde aliquot exemplis causam suam instruit Zacharias, & probare contendit alienam fuisse ab Ecclesiae disciplina sententiam à Nicolao contra Photium latam. Metrophanes respondet quidem Zachariae, ita tamen ut regulam ab eo positam non evertat; excipit tantum, Nicolaum Papam iudicem electum fuisse à Photio & Ignatio in controversia sedis Constantinopolitanae, atque ideo sententiam iudicis electi nullo modo rejici posse, secundum leges civiles & ecclesiasticas. Tum exemplis in contrarium allatis à Zacharia satisfacit. Ex eo etiam capite Nicolaus I. Romanorum decretorum robur & firmitatem petit, quod synodicas patrum constitutiones inviolabiliter retineant. Ea regula petita est à Concilio Ephesino, quod in relatione ad Theodosium ait sententiam illam, quae à canonibus aliena est, nihil aliud in se continere quam apertam contumeliam: κείνος γὰρ ἡμεῖς ἐαυτοῦ οὐκ ἐχρησάμεν τὴν χειροτονίαν, ἀλλ' ἐδέξαμεν, λοιδορίας δὲ διὰ τῆς πλειόνης. Quod videtur haustum à Concilio Nicæni canone sexto, quo decretum illud Metropolitanum & Synodi provincialis firmum esse debere constituitur quod rationabile sit & secundum regulam ecclesiasticam comprobatur.

VI. Illa tamen regula (quae in iis etiam sententiis locum habet quae proferuntur à magistratibus qui vice sacra iudicant) eo sensu accipienda est, si iudicium specialiter contra leges vel senatusconsulta vel constitutionem fuerit prolatum, ut loquitur Modestinus Iurisconsultus. Quod obtinere etiam debet, si expressim & specialiter contra canones & manifesti juris formam iudicatum fuerit; id est, ut loquuntur Magistri, si contra jus constitutionis vel canonis iudicatum fuerit, non autem si contra solum jus litigatoris. Attamen non est quòd aliquis inde colligat liberum fuisse unicuique, qui iudicio reddito premeretur, rei iudicatae auctoritatem contemnere. Solum Principi, & Ecclesiae Gallicanae, nullitatis disceptatio competeat, non ea quidem mente ut rescinderet sententiam latam, cum in omnibus causis apostolicae sedis reverentiam custodirent; sed ut rei iudicatae executionem susponderent, si contra manifesti juris formam aliquid obreptum fuisset. Qua de re ad Romanum Pontificem rescribebant, si tanti esset res controversa ut diligentiam illam exigeret, ut possent ἀπελεῖσθαι ἢ ἀφελείν, quemadmodum loquitur Octava Synodus, de iis quae disceptantur cum Ecclesia Romana.

Vertical marginal notes in Latin script, including references to 'Nicolaus episcopus', 'Concilium', and 'Synodus'.

fuisse manifestum erit, si cui lubeat Concilij Francofordienſis canonem ſextum expendere, cujus hæc ſunt verba: *Statutum eſt à Domno Rege & ſancta ſynodo ut Epifcopi juſticias faciant in ſuis parochiis. Si non obedierit aliqua perſona Epifcopo ſuo, de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, monachis, & ceteris Clericis, vel etiam aliis in ejuſ parochia, veniant ad Metropolitanum ſuum, & ille djudicet cauſam ſuam cum ſuffraganeis ſuis. Comites quoque noſtri veniant ad iudicium Epifcoporum. Et ſi aliquid eſt quod Epifcopus Metropolitanus non poſſit corrigere vel pacificare, tunc tandem veniant accuſatores cum accuſato, cum literis Metropolitanis, ut ſciamus veritatem rei.* Magna eſt hujus Concilij auctoritas, quod è cunctis regni Francorum, Italiae, & Aquitaniae Epifcopis, & Legatis Hadriani Papæ conſtabat. Quare poteſtas quæ Regi reſervatur de Metropolitanorum iudiciis aliqua ex parte decernendi, legitima & canonica omnino cenſenda eſt. Hoc ſeculo à ſententiis Metropolitanis & ſynodi provinciae non appellabatur, ſi de Clericis inferioris gradus, id eſt, Abbatibus, Presbyteris, & ceteris, cauſa verteretur. Enimverò quia contingere poterat ut per injuriam contra regulas à Metropolitanis premerentur, aut per contumaciam rebus iudicatis parere nollent, extraordinaria quadam cognitione Principis huic incommodo proſpiciatur. Decernitur enim, ſi rei, vel actores, iudicio reddito refragentur, ut ambo ſe ſiſtant coram Rege cum literis Metropolitanis, quibus relatio plena rei geſtæ continebitur, ut veritate rei perſpecta, Rex auctoritatem ſuam interponat. De Rege enim accipienda ſunt hæc verba, *ut ſciamus veritatem rei*; quemadmodum id quod antecedit, *Comites quoque noſtri*, ne quis fortè cavilletur, & ad ſynodum referre velit.

II. Planè hîc mirari ſubit ſeculi hujus prudentiam & ingenium ad concordiam ſacerdotij & imperij natum. Patres enim iſti diſciplinam canonicam cum jure regio calentiſſimè temperant. Veritum erat canone x i i. Concilij Antiocheni Presbyteris & ceteris Clericis ab Epifcopo damnatis ne moleſti eſſent Imperatori, ſed ad ſynodum converterentur; ſi quis verò neglecta ſynodo Imperatorem adiret, venia indignus eſſet. Rurſus canone xi. ejuſdem Concilij prohibitum erat Epifcopis & Presbyteris ne abſque literis Metropolitanis Principem adirent. Hoc canone Francofordienſi Metropolitanis conſulitur & ſynodis provinciae; ſcilicet ut non antè interpellari poſſit Princeps à Presbyteris quàm ſynodus provinciae cauſæ finiendæ impar fuerit; utque literis Metro-

politani inſtructa partes ad Regem accedant. Ceterum hoc ordine ſervato, liberam damnatis Presbyteris facultatem facit Regem adeundi. Eo autem temperamento cognitio iſta ſine dubio peragenda erat, ut ſi minus canonicè iudicatum foret, ſententiae executio impediretur; monito Epifcopo, ut canonibus ſe accommodaret; ſi verò recta & canonica ſententia prompta fuiſſet, contumaces ad executionem imperio Principis adigerentur. Non enim otioſa eſſe debet cognitio Principis, quin adhibito ſaltem illo temperamento, de quo dixi, conquerentibus Clericis ſatisfaciat. Rurſus tam exacta eſſe non debet ut res ſemel iudicatas iuriſdictione quadam ſuperiori diſcutiat, cum illi jure patrocini tantum hæc diſceptatio extraordinaria competere poſſit.

III. Rebus autem eccleſiaſticis diſcutiendis imminebat ſummus Capellanus, qui in Palatio huic miniſterio præfectus erat, ut docuit Adalardus apud Hincmarum. Refert auctor ille potiores in Palatio fuiſſe duos regios miniſtros, Capellanum, & Comitem Palatij: *E quibus præcipuè duo, id eſt, Apocriſtarius, qui vocatur apud nos Capellanus, vel Palatij cuſtos, de omnibus negotiis eccleſiaſticis vel miniſtris Eccleſie, & Comes Palatij de omnibus ſecularibus cauſis vel iudiciis ſuſcipiendi curam inſtanter habebant; ut nec eccleſiaſtici, nec ſeculares, prius Domnum Regem abſque eorum conſultu inquietare neceſſe haberent, quonſque illi præviderent, ſi neceſſitas eſſet, ut cauſa ante Regem merito venire deberet.* Deinde ſummi Capellani munus in iis verſari docet quæ pertinent ad officia eccleſiaſtica & cetera ſpiritualia in Palatio procuranda. Sed omitti non debent quæ de iudiciis eccleſiaſticis ſcribit: *Apocriſtarius quidem de omni eccleſiaſtica religione, vel ordine, nec non etiam canonica vel monaſtica altercatione, ſeu quacumque palatium adibant pro eccleſiaſticis neceſſitatibus, ſollicitudinem haberet, & ea tantummodo de externis Regem adirent qua ſine illo plenius deſiniri non poſuiſſent.* Quemadmodum Apocriſtarij & Comitum Palatij munera hîc inter ſe comparantur, ita exiſtimo eandem illos iudiciorum reddendorum rationem tenuiſſe. Quare ut ex formula iudicij redditi ab Andeboldo Comite Palatij conſtat ipſum vice Regis adſidentibus ſibi Epifcopis & proceribus in palatio juſ dixiſſe, & ejuſ ſententias nomine regio inſcriptas, ita etiam ſummus Capellanus vice Regis in conſeſſu Epifcoporum & procerum juſ dicebat, niſi cauſa gravitas exigeret Regis præſentiam, ut monuit Hincmarus. Extat ejuſ auctoritatis exemplum in epiſtola Eccleſiae Senonicae ad Hilduinum Archicapellanum; quæ non

Hincmar. ep. 14. c. 10.

Ibid. c. 10.

V. C. Hincmarus Novis ad Hincmarum c. 1. §. 1. 3. 4.

Vide ibid. c. 10. §. 6.

Epiſtola Hincmarus ad Hilduinum c. 1. §. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.